

TÍTULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Materia: Historia dos bens escultóricos I

Departamento: Historia, valoración e clasificación dos bens culturais

Obrigatoria da especialidade

Curso: 3º escultura

Cuadrimestral

4 ECTS

Teórica

Profesor: José Granados Marín
granadosmarin@edu.xunta.es

Horario: 3 horas semanais

DESCRIBIÓN DA MATERIA

Estudo histórico dos bens escultóricos, dende a Prehistoria até finais da Idade Media. Criterios de identificación, clasificación e análise dos bens escultóricos comprendidos nese período dende un enfoque metodolóxico que abrangue os seus ámbitos formais, estilísticos, funcionais, técnicos e iconográficos. Aplicación á conservación-restauración. Especial atención as producións españolas e galegas.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recolle información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.
X10	Coñecer a evolución histórica do concepto de ben cultural e dos criterios de conservación-restauración, e as principais institucións competentes na conservación do patrimonio.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes

	documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación e restauración.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE DE ESCULTURA	
EE5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concerner ao escultórico.
EE11	Coñecer de forma sistemática e integrada o ben cultural de tipo escultórico: distintos xéneros linguaxes, procedementos, iconografías e estéticas.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA	
Investigar o patrimonio cultural escultórico desde o punto de vista histórico, das súas fontes documentais, da súa evolución material, funcional ou simbólica, así como a súa adecuación aos traballos de conservación-restauración de bens culturais. Coñecemento dos principais métodos e técnicas de investigación histórica aplicados á conservación-restauración de bens culturais.	
Documentar un ben escultórico do ámbito cronolóxico estudado, valorándoo e clasificándoo de maneira axeitada.	

UNIDADES DIDÁCTICAS		
Unidade	Subtemas	% no total da materia
1. Introducción: conceptos fundamentais da linguaxe escultórica.	1.1 Elementos constitutivos da obra escultórica. 1.2 Materiais e soportes dos bens escultóricos. 1.3 Medios e técnicas dos bens escultóricos. 1.4 Xéneros e funcións dos bens escultóricos. 1.5 Fontes para o estudo dos bens escultóricos.	20%
2. Os bens escultóricos na Prehistoria e na Protohistoria.	2.1 Bens escultóricos na Prehistoria. 2.2 Neolítico e Calcolítico na Península Ibérica. 2.3 Idade do Bronce. 2.4 Escultura da Idade do Ferro na Península Ibérica.	10%
3. Bens escultóricos da Antigüidade.	3.1 Exipto. 3.2 Culturas mesopotámicas. 3.3 Grecia e mundo helénico. 3.4 Etruria e Roma.	20%
4. Escultura na Idade Media.	4.1 Escultura paleocristiá e bizantina. 4.2 Escultura prerrománica na Península Ibérica. 4.3 Escultura do románico en España.	

	<p>4.4 Escultura do románico en Galicia.</p> <p>4.5 Escultura gótica en España no século XIII: Burgos e León.</p> <p>4.6 Escultura gótica en España no século XIV: Castela, Navarra e Coroa de Aragón.</p> <p>4.7 Escultura gótica en Castela e na Coroa de Aragón no século XV</p> <p>4.8 Escultura gótica en Galicia.</p>	50%
--	---	-----

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesión maxistral	34		34
Estudos de caso, debates e outras actividades	16	5	21
Traballos tutelados	4	16	20
Estudo autónomo	0	25	25
Total	54	46	100

METODOLOXIA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Sesión maxistral	Coñecemento das bases teóricas da materia, sobre as que construír o traballo autónomo, utilizando as sesións maxistrais e outras ferramentas aportadas.
Traballos tutelados	Realización de tarefas relacionadas cos contidos da materia nas que se prime a capacidade de investigación e documentación sobre os temas e obras propostas. Preparación por parte do alumno de algún contido da materia indicado polo profesor. As directrices, metodoloxía e a secuencia das tarefas serán indicadas polo profesor ó alumno tanto para a súa correcta elaboración e presentación escrita e oral.
Estudos de caso, debates e outras actividades	Prácticas de expertización perante o estudo e análise e identificación de bens escultóricos concretos; charlas abertas a partir da lectura e comentario de artigos científicos, noticias de actualidade ou estudos de caso; outras actividades como visitas externas e traballos asociados a elas.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

Método	Criterios	%
--------	-----------	---

		avaliación
Proba escrita final	<p>Avaliación dos coñecementos adquiridos ó longo do curso mediante a realización dunha proba escrita. A proba terá unha duración de dúas horas e constará de dúas partes:</p> <p>a) Identificación, comentario e análise de varias obras propostas. 60% da nota total.</p> <p>b) Resposta a unha ou varias preguntas relacionadas cos contidos da materia, comentario e análise de textos, etc. 40% da nota total.</p> <p>O dominio do linguaxe escrita así como da terminoloxía científica da materia son imprescindibles para a superación da proba.</p>	65 %
Traballos tutelados	Rigor metodolóxico, corrección formal e calidade da presentación. A súa exposición na aula é obrigatoria, valorándose a claridade expositiva, a difusión relevante de coñecemento e a capacidade de síntese e a adecuación ó tempo asignado para a súa presentación.	20 %
Outras actividades orais ou escritas	<p>Sentido crítico e de análise, calidade nas expresións ou presentacións orais e escritas. Participación e mostras de interese pola materia. Asistencia e puntualidade.</p> <p>O 5% da calificación deste apartado corresponderá as exposicións e presentacións na aula das tarefas e traballos realizados polos alumnos e reseñados no apartado anterior ("traballos tutelados").</p>	15 %
Total		100 %

OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN:

- A asistencia é obrigatoria. O alumno perderá o dereito á avaliación continua de superar un 20% de faltas (ata 8 sesións).
- Avaliarase de forma contínua o progreso do proceso de aprendizaxe. A calificación final para a **avaliación contínua** consistirá nos sistemas de avaliación expostos na táboa anterior, realizando e entregando as tarefas propostas e reseñadas polo profesor nos seus prazos determinados e non superando o límite do 20% total de horas lectivas do curso. A proba escrita final farase na convocatoria ordinaria. A

fórmula de cálculo para a obtención da calificación da avaliación continua será a seguinte: [Calificación final = nota proba escrita final x 0,65 + nota traballos tutelados x 0,20 + nota outras actividades orais ou escritas x 0,15].

- Todos os alumnos terán dereito a **dúas convocatorias**: unha **ordinaria** e outra **extraordinaria**. As datas de realización destas probas serán sinaladas pola xefatura de estudos no calendario do curso. A **convocatoria ordinaria** consistirá na realización da “proba final escrita” reseñada no apartado dos sistemas de avaliación da presente guía docente e a entrega e superación de todas as tarefas e traballos propostos polo profesor. Para aqueles alumnos **que perderan o dereito á avaliación continua**, é de obrigado cumprimento a entrega de todas as tarefas e traballos propostos polo profesor pertencentes ó apartado “traballos tutelados” dos sistemas de avaliación da presente guía. Para estes mesmos alumnos, a calificación da proba final escrita da convocatoria ordinaria suporá non o 65% da nota final senon o 80% da nota final nesa convocatoria, resultado de reasignar o 15% da cualificación do apartado “outras actividades orais e escritas” á “proba escrita final”.
- Na **convocatoria extraordinaria** rexerán os mesmos criterios que na convocatoria ordinaria.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreeceráse atención personalizada ó alumnado durante todo el curso. As tutorías realizaránse no despacho do profesor, así como mediante correo electrónico, no horario establecido ó comenzo do curso.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

- BANGO TORVISO, I. : *Arquitectura románica en Pontevedra*, La Coruña, 1979.
- BIANCHI BANDINELLI, R. y PARIBENI, E. : *El arte de la antigüedad clásica. Grecia*, Akal, Madrid, 1998.
- BIANCHI BANDINELLI, R. y TORELLI, M. : *El arte de la antigüedad clásica. Etruria-Roma*, Akal, Madrid, 2000.
- BLANCO FREIJEIRO, A.: *El Arte Egipcio I y II*, Historia del Arte, Historia 16, Madrid, 1989.
- DUBY, G. y otros: *La escultura. El testimonio de la Edad Media desde el siglo V al XV*, Barcelona, Carroggio, 1989.
- FOCILLON, H.: *La escultura románica: investigaciones sobre la historia de las formas*, Madrid, Akal, 1986.
- GARCÍA GUTIÉRREZ, P. y LANDA BRAVO, J.: *La escultura I. De la Prehistoria al Gótico*, Madrid, 1991.
- KINGSLER PORTER, A.: *La escultura románica española (2 vols.)*, Gustavo Gili, Barcelona, 1982.
- MALTESE, C. (coord.): *Las técnicas artísticas*, Cátedra, 2006.
- MANSO PORTO, C. : “La escultura gótica y renacentista en Galicia”, en Separata de: FILGUEIRA-VALVERDE, J.F. (de.): *La escultura gallega: el centenario de*

Francisco Asorey, Santiago de Compostela, 1991, pp. 31-54.

- OLAGUER FELIU, F.: *Arte medieval español hasta el Año Mil*, Madrid, 1998.
- POLLITT, J.J. : *El arte helenístico*, Madrid, 1989.
- RICHTER, G. M. A.: *El arte griego*, Barcelona, 1980.
- SANCHIDRIÁN, J. L.: *Manual de arte prehistórico*, Editorial Ariel, Barcelona, 2001.
- VV.AA.: *Arte e cultura de Galicia e norte de Portugal. Vols. I e II*. Nova Galicia Edicións, 2005.
- VV.AA.: *Conceptos fundamentales del lenguaje escultórico*, Akal, 2006.
- VV.AA.: *Historia de un arte. La escultura. El prestigio de la Antigüedad*, Barcelona, 1995.
- VV.AA.: *Retablos: técnicas, materiales y procedimientos*, International Institute for Conservation, Grupo Español, Valencia, 2006.
- VV.AA.: *Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica*, UNED, Tomos I y II, Madrid, 2006.
- WILLIANSO, P.: *Escultura gótica (1140-1300)*, Cátedra, 1997.
- WYTTKOWER, R.: *La escultura, procesos y principios*. Madrid, Alianza Forma, 2003.
- ZANKER, P.: *Augusto y el poder de las imágenes*, Alianza, Madrid, 1992.

OBSERVACIÓNS

- É imprescindible que o alumno aplique una metodoloxía axeitada á hora de proceder ó estudo dos contidos da materia e á realización das distintas tarefas (toma de apuntes e anotacións, busca e selección de materiais, cronogramas, presentacións, etc.).
- O plaxio e apropiación de materiais científicos en distintos soportes (edicións dixitais ou en papel) sen o citado previo da súa fonte é un delito e suporá un suspenso.
- A biblioteca da Escola conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia. O seu uso habitual é recomendable para acadar correctamente os obxectivos da materia.